

15.1 Hoe werkt het belastingstelsel?

De overheid gebruikt verschillende *belastingbeginselen*.

Het *draagkrachtbeginsel* bij het betalen van belasting houdt in dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. De loon- en inkomstenbelasting in Nederland heeft een *progressief belastingtarief*. Dit betekent dat mensen met hogere inkomens verhoudingsgewijs (procentueel) meer belasting moeten betalen dan mensen met lagere inkomens. Andere belastingstelsels kennen een *proportioneel belastingtarief*, waarbij het belastingpercentage gelijk blijft. Bij een *degressief belastingtarief* daalt het te betalen belastingpercentage naarmate het inkomen stijgt.

Het *profijtbeginsel* houdt in dat je meer belasting betaalt naarmate je meer gebruikmaakt van overheidsvoorzieningen. Volgens het *solidariteitsbeginsel* ondersteunt de belastingbetaler de zwakkeren in de samenleving. Het *doelmatigheidsbeginsel* houdt in dat de verwachte belastingopbrengst hoger moet zijn dan de te maken inningskosten.

De *belastinggrondslag* is het bedrag waarover je belasting moet betalen. Er zijn drie belastinggrondslagen: 1 Belastingen over consumentenbestedingen, 2 Belastingen op inkomen en winst en 3 Belastingen op bezit.

Bij *belastingontduiking* of *belastingfraude* gaat het om het niet, onvolledig of onjuist verstrekken van gegevens aan de Belastingdienst, bijvoorbeeld door inkomsten te verzwijgen. Je spreekt wel van het *zwarte circuit*: het verrichten van niet-geregistreerde activiteiten waarbij sprake is van belasting- of premiefraude.

Bij *belastingontwijking* proberen mensen en bedrijven op een legale manier minder belasting te betalen. Zo kun je verhuizen naar een land waar je minder inkomstenbelasting hoeft te betalen. Of verhuist een bv of nv naar een land waar de vennootschapsbelasting lager is. Je spreekt dan van *belastingvlucht*. Zulke landen worden ook wel *belastingparadijzen* genoemd. Belastingontwijking maakt deel uit van het *grijze circuit*: alle legale activiteiten waarbij belasting- en premiebetaling niet verplicht is of kan worden vermeden.

15.2 Btw en accijnzen

Als je iets koopt betaal je niet alleen voor het product, maar ook *omzetbelasting* of *belasting toegevoegde waarde*, afgekort als *btw*. De belastinggrondslag is de prijs van het product exclusief btw. In Nederland gelden *drie btw-tarieven*: het hoge tarief van 21%, het lage tarief van 9% en het 0%-tarief. Ondernemers moeten de btw die ze van hun klanten ontvangen, afdragen aan de Belastingdienst. De btw die ze aan hun leveranciers betalen, krijgen ze terug van de Belastingdienst. De ondernemer moet het saldo (het verschil) tussen de ontvangen en de betaalde btw afdragen.

De meeste landen van de Europese Unie (EU) hebben verschillende btw-tarieven. Voor Nederlanders kan het dus voordeliger zijn om producten met het hoge tarief in een ander land te kopen. Dit is nadelig voor de Nederlandse economie omdat de bestedingen en productie dan in Nederland dalen. Om deze reden willen de EU-landen de tarieven zoveel mogelijk gelijk trekken.

Accijns wordt geheven op de verkoop van bepaalde goederen zoals alcoholische dranken, frisdranken, tabak en brandstoffen. Accijns is net als btw een indirecte belasting. Accijnzen verhogen de consumentenprijs en leiden zo tot minder vraag naar het product. Door de accijns wordt het gebruik van

bepaalde producten ontmoedigd. Bijvoorbeeld dat mensen eerder stoppen met roken of minder alcohol drinken. De btw wordt berekend over de verkoopprijs inclusief accijns.

15.3 De automobilist als melkkoe

Automobilisten in Nederland betalen bij aankoop **Belasting van Personenauto's en Motorrijwielen (bpm)** plus 21% btw over de catalogusprijs. De BPM voor personenauto's is afhankelijk van de CO₂-uitstoot. Naarmate de CO₂-uitstoot hoger is, is de vervuiling door de auto hoger en moet je meer BPM betalen. Over elektrische auto's is daarom minder BPM verschuldigd. Als je privé een auto of een motor koopt moet je naast BPM ook nog btw betalen. Als je rijdt in een auto van de zaak moet je jaarlijks een percentage over de cataloguswaarde (inclusief bpm en btw) bij je inkomen optellen. Dit is de **bijtelling**. Hierover moet je inkomstenbelasting betalen. De hoogte van de bijtelling hangt af van de CO₂-uitstoot.

Als bezitter moeten automobilisten motorrijtuigenbelasting (MRB) betalen. De **wegenbelasting** of **motorrijtuigenbelasting** is een indirecte houderschapsbelasting. De eigenaar (houder) is verplicht elke periode deze belasting te betalen voor het bezit van bijvoorbeeld een auto, vrachtauto, camper of motor. Hier geldt het profijtbeginsel. De hoogte van de motorrijtuigenbelasting hangt af van: 1. het soort voertuig; 2. het gewicht van je voertuig; 3. de CO₂-uitstoot; 4. de soort brandstof en 5. in welke provincie je woont. Als gebruiker betalen automobilisten **benzineaccijns, milieuheffingen** op brandstof en motorolie en 21% **btw** over benzine en motorolie.

Al diverse malen is het idee geopperd om de motorrijtuigenbelasting en/of de bpm te vervangen door **rekeningrijden** met een **kilometerheffing** of een **kilometerprijs**. Bij een kilometerheffing of -prijs wordt het aantal gereden kilometers belast, in plaats van het bezit. Dit zou mensen stimuleren, uit kostenoverwegingen, minder of efficiënter te gaan rijden. Dit verlaagt de CO₂-uitstoot en vermindert het aantal files.

15.4 Belastingen op inkomen en winst

Voor de inkomstenbelasting wordt het inkomen wordt verdeeld over drie boxen:

Box 1: Inkomen uit werk en eigen woning. Het **belastbaar inkomen** is het bruto-arbeidsinkomen plus het eigenwoningforfait min de aftrekposten. Over het belastbaar inkomen wordt een schijventarief berekend. Nederland heeft een **progressief belastingstelsel in box 1**: Hoe meer iemand verdient, des te hoger het te betalen belastingpercentage. Dit leidt tot **nivellering**: de inkomensverschillen worden naar verhouding kleiner.

Box 2: Inkomen uit aanmerkelijk belang. Iemand heeft een **aanmerkelijk belang** als hij of zij minimaal 5% van de aandelen van een onderneming bezit. Over de belastbare inkomsten uit dit belang moet 25% belasting betaald worden. Dit is een **proportioneel belastingtarief**.

Box 3: Inkomen uit sparen en beleggen. De Belastingdienst gaat ervan uit dat iemand met zijn vermogen (bezittingen min schulden) een bepaald rendement kan behalen. Over dit (fictieve) rendement moet 30% belasting (**vermogensrendementsheffing**) worden betaald. Wel geldt een heffingsvrij vermogen.

Het totale in de drie boxen berekende belastingbedrag wordt verminderd met **heffingskortingen**. Dit zijn kortingen op de te betalen belastingen.

De inning van de loonheffing (loonbelasting plus premies volksverzekeringen) vindt plaats door de werkgever die aan de hand van tabellen de hoogte van de loonheffing bepaalt. De werkgever draagt de ingehouden loonheffing af aan de Belastingdienst. Iedere in dienst getreden werknemer moet een **loonbelastingverklaring** ondertekenen. De belastinggrondslagen en de belasting- en premiepercentages zijn bij de loonheffing precies even hoog als bij de inkomstenbelasting.

De **inning van inkomstenbelasting en premies volksverzekeringen** vindt plaats aan de hand van een door de belastingplichtige (digitaal) ingevuld aangifteformulier. De belastinginspecteur berekent de inkomstenbelasting en legt de aanslag op. Dit geldt voor werknemers met nevenwerkzaamheden of met extra aftrekposten. Eigenaren van eenmanszaken en firma's betalen inkomstenbelasting over de belastbare winst. De **belastbare winst** is de winst min aftrekposten zoals de ondernemersaftrek, de investeringsaftrek, de winstvrijstelling voor het midden en kleinbedrijf en de vrijstelling voor hun oudedagsvoorziening.

Bv's en nv's moeten **vennootschapsbelasting** over de belastbare winst betalen. De belastbare winst is de winst verminderd met aftrekposten zoals de investeringsaftrek en de deelnemingsvrijstelling. Het percentage vennootschapsbelasting is afhankelijk van de hoogte van de belastbare winst.